

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*

เยาวเรศ ภักดีจิตร¹

(วันที่รับบทความ: 1 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 13 ตุลาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และเพื่อเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลในชุมชน เครือข่ายชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ 4) บทเรียนท้องถิ่นการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสังเคราะห์ข้อมูลเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา มีจำนวน 4 หน่วย ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ 3) ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ และ 4) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=0.28$)
2. ผลการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้วิเคราะห์ อธิบาย นำเสนอผลงาน มีส่วนร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นและจัดทำแผนปฎิบัติประชาสัมพันธ์ และนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.52$)
3. การเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ด้วยการส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนจังหวัดนครสวรรค์

คำสำคัญ: การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, นครสวรรค์ศึกษา, กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน, ศตวรรษที่ 21, การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2564, E-mail: maew747@hotmail.com

The Development of Local Learning Units Based on the Educational Nakhon Sawan by Using Community - Based Learning to Develop the Learning Process of Students in the 21st Century for Promotion of Cultural Tourism*

Yaowares Pakdeejit¹

(Received: August 1, 2021; Revised: October 13, 2021; Accepted: November 12, 2021)

Abstract

The purposes of this research were to develop local learning units based on Nakhon Sawan studies base to develop learning processes of learners in the 21st century, to study the results of learning management in local learning units on Nakhon Sawan education base with community-based learning management and to disseminate and expand the results of the development of local learning units based on Nakhon Sawan education to develop the learning process of learners in the 21st century. The population used in the research was community individuals, community networks school administrators, teachers and students under the Nakhon Sawan secondary educational service area office. The tools which are used in this research include 1) the unit quality assessment form 2) observation model for learning behavior 3) satisfaction questionnaire and 4) local lesson. Data analysis were mean, standard deviation and synthesize the data, compose, write as a sort.

The finding results show that:

1. The development of local learning units based on Nakhon Sawan education consisted of 4 units: 1) history of Nakhon Sawan province 2) ethnic groups in Nakhon Sawan province 3) traditions and traditions of Nakhon Sawan province and 4) tourist attractions in Nakhon Sawan province there is a high level of quality ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.28).
2. Results of learning management in local learning units based on Nakhon Sawan education learners can analyze development, explain, present their work, participate in activities, comment and make publicity brochures and students are satisfied with the local learning unit overall, it is at a high level ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.52).
3. Disseminating and expanding the results of the development of local learning units based on Nakhon Sawan education by sending electronic documents and organized training workshops to develop learning units for teachers in Nakhon Sawan province.

Keywords: Development of Local Learning Units, Community - Based Learning Management, Nakhon Sawan Education, Learner's Learning Process, Century 21, Promotion Of Cultural Tourism

* The research funding from Research and Development Institute, Nakhon Sawan Rajabhat University

¹ Lecturer in Faculty of Education , Nakhon Sawan Rajabhat University, 2021, E-mail: maew747@hotmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี รวมถึงการเป็นโลกดิจิทัลที่ข้อมูลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเกิด การเปลี่ยนแปลง เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วในทุกมิติ การพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ ความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หลายปีที่ผ่านมากระบวนการศึกษา ของประเทศต่าง ๆ ได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยให้คำจำกัดความ “ทักษะในศตวรรษที่ 21” ว่ามีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน ที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยทักษะที่หลากหลายและ แตกต่างกันไป เช่น มีความรู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์และเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นทักษะ ทางด้านเทคโนโลยีรวมทั้งมีทัศนคติและค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ทักษะ การคิดที่ซับซ้อนทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นอกเหนือจากการท่องจำ (Saavedra, & Opfer, 2012)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ เนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จาก การลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน จากบุคคล และองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียนกระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย ทั้งโดย การบรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชน และสร้างการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมในเชิงบวกเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557)

หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้คิดค้น ประยุกต์มาจากสภาพบริบท วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ ชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า โรงเรียนใน พื้นที่หรือชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีความใกล้ชิดกับชุมชนในท้องถิ่นมากที่สุด โรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเรียนรู้ เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่พัฒนาความรู้ พัฒนา ทักษะและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาชุมชน มีความจำเป็นที่จะต้องให้ทั้งชุมชนและโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ซึ่งการ มีส่วนร่วมนั้นควรเป็นความคิดริเริ่มจากความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเปิดโอกาสและส่งเสริมให้

เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายตามความสามารถของแต่ละฝ่าย เป็น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนควรเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล และคณะบุคคลในท้องถิ่น เช่น หน่วยงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา สื่อมวลชน สถาบันผลิตครู ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เรียน เป็นต้น ที่มีหน้าที่ให้ความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมและร่วมมือจัดการศึกษา พัฒนาศักยภาพท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นที่เน้นการพัฒนาการศึกษาจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา กลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นแนวทาง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจเห็นความสำคัญและรู้คุณค่าของทรัพยากรในชุมชน เกิดจิตสำนึกใน การอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาที่จะส่งผลให้ผู้เรียนและคนในชุมชน สามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน มีศักดิ์ศรีในเวทีโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

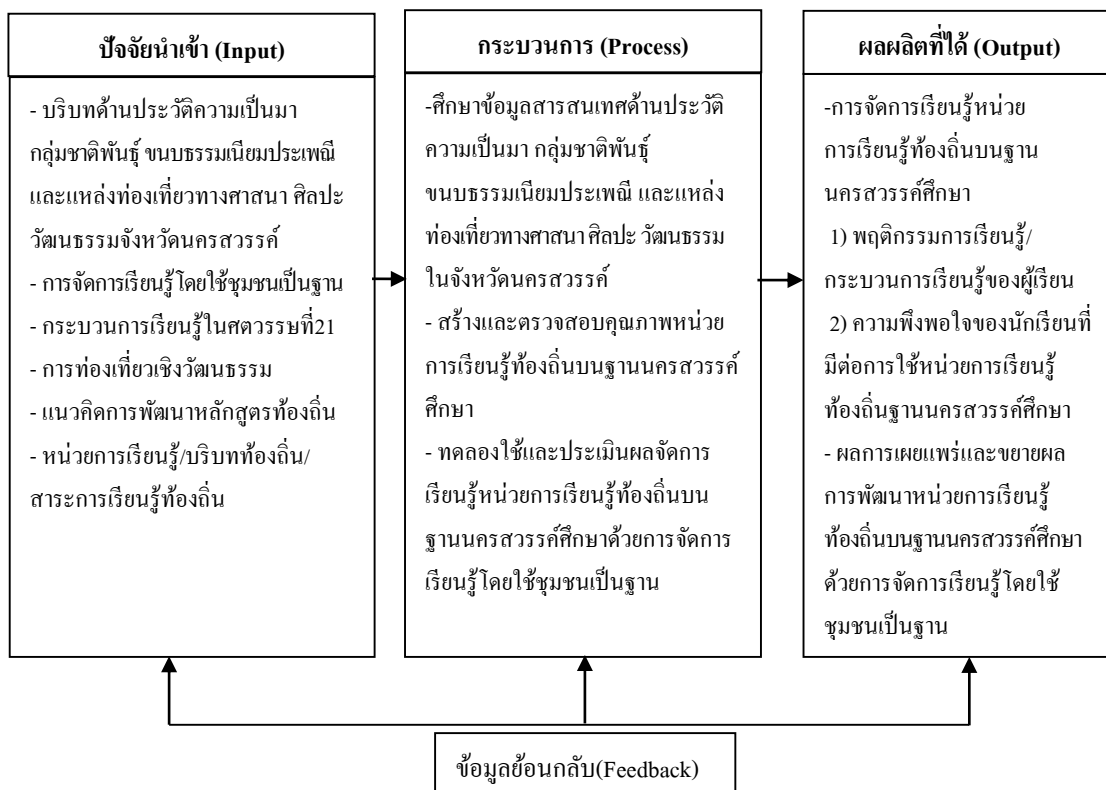
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยโดยศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เป็นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดเพียงชื่อหน่วย วัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบการเรียนการสอน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และกำหนดการประเมินผล (ฐาปกรณ จิวสุข, 2562; วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา, 2552)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมุ่งให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย เป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มี ความสามารถด้านการคิด และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557; วิไลภรณ์ ฤทธิอุปต์, 2560; Bedri, & Dowling, 2017) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555) แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ศึกษาเนื้อหาวิจัยการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน จำนวน 6 คน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาหลักการทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยกำหนดประเด็นหัวข้ออันได้แก่ โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ จำนวนชั่วโมงและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสังเคราะห์ข้อมูลเรียบเรียงเขียนเป็นเอกสารหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น

2. ศึกษาหลักการทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับแบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น ออกแบบกำหนดประเด็นการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกับประเด็นหัวข้อของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. นำแบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อคำถาม มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศด้านประวัติความเป็นมา กลุ่มชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม โดยการลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนักวิจัยร่วมกันประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. ออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ โดยกำหนดโครงสร้างเวลาเรียน ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวนชั่วโมง และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และเรียบเรียงเป็นเอกสารหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น

4. ประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา โดยนำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาและให้ข้อเสนอแนะ

5. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ครูผู้สอน และนักเรียน สังกัดโรงเรียนบ้านแก่งชะวลิตวิทยา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม โรงเรียนบรรพตพิสัยพิทยาคม และโรงเรียนหนองโพพิทยา รวมทั้งสิ้น จำนวน 85 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน/กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสังเกต ขั้นตอนการสังเกตพฤติกรรมที่จะสังเกต เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต และผู้ที่จะสังเกตพฤติกรรม/กระบวนการเรียนรู้

2. ศึกษาแนวการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับขอบข่าย วิธีสร้าง การดำเนินการ มาปรับสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย และเขียนแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีโครงสร้าง

3. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงมาจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันกับแผนการจัดการเรียนรู้

4. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามความพึงพอใจและรวบรวมเนื้อหาข้อคำถาม

5. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจและไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อคำถาม มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจให้สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อ ประสานงาน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง และนำหนังสือจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มอบให้หัวหน้าหน่วยงานของครูผู้สอน นักเรียน สังกัดนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการมัธยมศึกษา เขต 42 กลุ่มจังหวัดนครสวรรค์
2. นำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไปให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม
4. รวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง
2. ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 เผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการมัธยมศึกษา เขต 42 กลุ่มจังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น 50 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อ ประสานงาน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง และนำหนังสือจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ไปให้ผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียน
2. นำบทเรียนท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้น ส่งขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน และเป็นแนวทางการพัฒนาผลงานทางวิชาการ พัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นต่อไป
3. จัดทำโครงการบริการวิชาการวิชาการ ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนในเขตจังหวัด นครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียง เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้บูรณาการสาระท้องถิ่น เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้บูรณาการสาระท้องถิ่น เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

5. วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลการออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น และการออกแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการสาระท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีจำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ หน่วยที่ 2 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ หน่วยที่ 3 ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ และหน่วยที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาโดยภาพรวม

หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์	4.23	0.23	มาก
กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์	4.29	0.36	มาก
ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์	4.40	0.30	มาก
แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์	4.31	0.30	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ มีผลการประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.28)

2. ผลการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ใน 4 หน่วย ดังนี้ เรื่องประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์พัฒนาการและจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนอธิบาย วิเคราะห์ นำเสนอและประชาสัมพันธ์ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม

ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนรู้และเข้าใจ มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ประเพณีต่าง ๆ เรื่องแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนบอกความเป็นมาลักษณะทางกายภาพของสถานที่สำคัญและจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
	ด้านเนื้อหาสาระ			
1	เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	4.47	0.50	มาก
2	เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.53	0.49	มากที่สุด
3	เนื้อหาสาระมีความถูกต้อง ข้อมูลสอดคล้องกับท้องถิ่น	4.49	0.50	มาก
4	ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.75	0.44	มากที่สุด
5	การเรียนรู้เรื่องราวทางศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเหมาะสมช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย	4.45	0.65	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านเนื้อหาสาระ	4.54	0.52	มากที่สุด
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
6	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วม	4.57	0.50	มากที่สุด
7	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.49	0.50	มาก
8	กิจกรรมการเรียนรู้น่าสนใจทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.75	0.44	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง	4.45	0.65	มาก
10	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ เจตคติและทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ	4.45	0.65	มาก
11	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่ม	4.57	0.50	มากที่สุด
12	กิจกรรมการเรียนรู้ฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา	4.49	0.50	มาก
13	กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและนำความรู้ไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครสวรรค์ได้	4.35	0.63	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.51	0.54	มากที่สุด
	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
14	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.48	0.50	มาก
15	แหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความหลากหลายตามลักษณะกิจกรรม	4.18	0.39	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
16	วิทยากรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ ความสามารถและถ่ายทอดความรู้ได้ดี มีความน่าสนใจ	4.38	0.49	มาก
17	สื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความน่าสนใจ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.28	0.45	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.46	มาก
	ด้านการวัดและประเมินผล			
18	ครูวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เรียนและเนื้อหา	3.85	0.76	มาก
19	ครูผู้สอนมีการประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน	3.53	0.50	มาก
20	การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ชิ้นงาน	3.59	0.43	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล	3.66	0.56	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.26	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56

3. การเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการส่งบทเรียนท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 25 โรงเรียน และจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้เข้าร่วมอบรมได้ออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น ได้จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ปากน้ำโพศึกษา ดงแม่นางเมือง ไทคำบ้านหนองเนิน วิถีชีวิตชาวเขาทอง และเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญนครสวรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา มีจำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ หน่วยที่ 2 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ หน่วยที่ 3 ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ และหน่วยที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา จัดทำขึ้นโดยมีการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ราษฎ์ชาวบ้าน และนักเรียน จึงทำให้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชนและความต้องการของนักเรียนและชุมชนอีกด้วย ผู้วิจัยได้ดำเนินการขึ้นการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ โดยนำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ตลอดจนดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา และขั้นตอนที่ 3 การนำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาไปใช้และการประเมินผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ของ ฐาปกรณ์ จิวสุข (2562) ได้สรุปไว้ว่า การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ควรมีขั้นตอน ดังนี้ 1.ศึกษาหลักสูตร โดยศึกษาองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ 2. ศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วย เพื่อใช้เป็นเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ประจำหน่วย เนื้อหาสาระ และจำนวนชั่วโมงในแต่ละหน่วย 4. คัดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จัดทำสื่อตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ 5. พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ตามข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนข้างต้น 6. นำหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลจิต หล่ออินทร์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนอง พบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ประกอบด้วย การศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้หัวข้อเรื่องเป็นหลัก เพื่อกำหนดขอบเขตของหน่วยการเรียนรู้ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ กำหนดสาระการเรียนรู้ประจำหน่วยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในหน่วยกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง และบูรณาการสอดคล้องกับท้องถิ่นจัดทำผังมโนทัศน์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ โดยอาศัยความร่วมมือจากท้องถิ่น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมในทุกด้าน สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน โรงเรียนและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปกรณ จิวสุข (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทัพทัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทัพทัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีระดับคุณภาพเท่ากับ 4.85 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาติละฮ์ ศรีทธาสุกัญกุล (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง พิษภูมิปัญญา ที่ใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่า องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นกับเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกัน และหน่วยการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ใน 4 หน่วย ดังนี้ เรื่องประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์พัฒนาการและจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนอธิบาย วิเคราะห์ นำเสนอและประชาสัมพันธ์ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนรู้และเข้าใจ มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ประเพณีต่าง ๆ เรื่องแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เรียนบอกความเป็นมาลักษณะทางกายภาพของสถานที่สำคัญและจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลจิต หล่ออินทร์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนอง พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้ตามสภาพจริง จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภท ได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ เรียนจากประสบการณ์จริง มากที่สุด เพื่อเป็นการตอบสนอง

ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การเสนอแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ (ผู้รู้ในท้องถิ่น) ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงคนคอยชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และคอยอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้รับความรู้มากที่สุด และ การศึกษาเจตคติที่มีต่อวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เจตคติที่มีต่อ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49) สอดคล้อง กับงานวิจัยของ เขียวเรศ ภักดีจิตร (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ได้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หน่วยการเรียนรู้ ท้องถิ่นแบบบูรณาการตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)

3. การเผยแพร่และขยายผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการส่งบทเรียนท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาและ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 25 โรงเรียน และจัดการอบรม เชิงปฏิบัติการออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้เข้าร่วมอบรมได้ออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น ได้จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ปากน้ำโพศึกษา ดงแม่นางเมือง ไทดำบ้านหนองเนิน วิถีชีวิตชาวเขาทอง และ เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญนครสวรรค์ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ความรู้และฝึกปฏิบัติออกแบบหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการท้องถิ่นโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มุ่งให้พัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ สร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนเป็นการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น รัก ห่วงแหน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมาลี ชัยเจริญ (2557) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีฐานรากมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีเงื่อนไขการเรียนรู้คือการเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมา เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้ นั้นเอง กระบวนการเรียนรู้จึงมักเป็นลักษณะที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการดำเนินการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรจะจัดทำเป็นระดับชั้นที่ชัดเจนในระดับการศึกษาเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้
2. หากจะจัดทำทุกระดับเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมก็ควรทำในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งต่อไปเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะผู้เรียน ผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน
3. ควรพัฒนาครูด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและพัฒนาชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษานำหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา
2. ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักศึกษาและชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฐาปกรณ์ จิวสุข. (2562). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น “เมืองทัพทัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พลจิต หล่ออินทร์. (2556). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฟาติละฮ์ ศรีทราสุกกุล. (2559). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง พิษภูมิปัญญา ที่ใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1), 37 – 46.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2561). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการและสังคมศาสตร์, 13(37), 47 - 60.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

- วิจารณ์ พานิช. (2557). นวัตกรรมสู่การเป็นประเทศแห่งการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/565909>
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา. (2552). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bedri, Z., de Frein, R., & Dowling, G. (2017). *Community-based learning: A primer. Irish Journal of Academic Practice*, 6(1). Retrieved from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). *Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences*. Retrieved from <https://asiasociety.org/education/teaching-and-learning-21st-century-skills>
